

Héraklés

- **Nejstarší pramen** – Homér: Héřino nepřátelství, otroctví u Eurysthea a práce jako prostředek k osvobození; Hérakleovo zbožštění a zasnoubení s Hébou snad pozdějšího data;
- **Hrdinův původ a narození:** Amfitryón, syn Alkaiův a vnuk Perseův + snoubenka Alkméné z Tírynty do Théb; Amfitryón proti loupeživým Téleboejcům; Zeus vzal na sebe podobu nepřítomného snoubence a zplodil Héraklea, kterého Alkméné porodila současně s Ífikleem, synem Amfitryónovým (viz Plautova komedie *Amfitryón*); Diův slib v den Hérakleova narození → Héra zadržela porodní bolesti Alkméniny a uspíšila slehnutí Sthenelovy manželky (Sthenelos byl Amfitryónovým příbuzným);
- Hérakleovo **vítězství nad hady** v kolébce;
- **Hérakleovo vzdělávání:** smrt učitele hudby Lina → Héraklés poslán do pohoří Kithairón jako pastevec → zabil kithairónského lva
- **osvobození Théb** od poplatku vůči Orchomenským → H. dostává za manželkou Kreontovu dceru Megaru;
- **Héraklés ve službách Eurystheových:**
 - boj s nemejským lvem (potomek Týfóna a Echidny);
 - boj s lernskou hydrou (opět potomek Týfóna a Echidny); na výpravě i Íoláos, syn Ífikleův; přísloví, že na dva ani Héraklés nestačí; Palaifatos k lernské hydře: Lernos = král rozsáhlé oblasti, který odmítal poslušnost Eurystheovi; pevnost Hydra, sřežená ve dne v noci 50 lukostřelci;
 - boj s erymanthským kancem; Hérakleova *kentauromachie* → smrt kentaura Fola, popřípadě i Cheiróna;
 - přivedení kerynejské laně;
 - boj se stymfalskými ptáky;
 - vyčištění Augeiova (élidský král) chléva; řeky (Péneios a Alfeios);
 - přivedení krétského býka;
 - přivedení koní krále Dioméda (král bojovných Bistonů v Thrákii);
 - získání opasku Hippolyty (královny Amazonek) pro Adméta (Eurystheova dcera); cestou domů záchrana Láomedontovy dcery Hésioné (podle jiné verze došlo k této epizodě během Hérakleovy výpravy s Argonauty);
 - získání Géryonových stád z ostrova Erytheie; přes Libyi (Herculovy sloupy)...; zpět pěšky přes Ibérii, Galii a Itálii (boje s Kelty, Ligury, s obrem Kakem);

- získání jablek Hesperidek; drak Ládón (potomek Echidny a Týfóna); dlouhé putování k Hesperidkám: k Eridanu → ke starci Néreovi → do Libye (obr Antaios) → do Egypta (král Búsiris) → do Ethiopie → přes moře do Indie a na Kavkaz (Prométheus) → přes Skythii a zemi Hyperborejců k Atlantovi;
- přivedení Kerbera z podsvětí; do podsvětí v Lakónii na mysu Tainaron; setkání s Théseem a Peirithoem.
- **Hérakleovy činy po službě Eurystheovi:**
 - zabití Ífita (syna krále Oichalie a bratra princezny Iolé);
 - souboj s Apollónem o trojnožku;
 - služba u nymfy Omfaly; Kerkopové; Syleus;
 - výprava proti trójskému Láomedontovi s dalšími řeckými hrdiny (Péleus, Telamón, Oiklés); Hésioné za ženu Telamónovi, který s ní zplodil Teukra; Hésioné může jednoho ze zajatců vykoupit za svůj závoj – bratra Podarka (Podarkés), od těch dob nazývaný Priamos („Vykoupený“);
 - trestná výprava proti Augeiovi – messénská válka
 - založení olympijských her;
 - tažení proti Pylu (král Néleus); souboj s Periklymenem; přežil pouze nejmladší Nestór;
 - lakedaimonské tažení proti Hippokoónovi, který zapudil svého polobratra Tyndarea; s Augé, kněžkou Athéninou v Tegeji, zplodil H. Télefa;
 - ucházení se o Déianeiru, dceru aitólského krále Oinea, otce hrdinů Meleagra a Týdea; protivní bůh aitólské řeky Achelóos; Hérakleův syn syna Hyllos
 - do Tráchíny na úpatí Oity; přechod řeky Euenos, spor s kentaurem Nessem;
 - boj s Dryopy, Lapithy, s Kyknem (Areův syn) – báseň *Aspis* přisuzovaná Hésiodovi;
- **Poslední osudy a apotheosa:**
 - trestná výprava proti králi Oichalie Eurytovi (viz Sofokleovo drama *Tráchiňanky*), snaha získat Iolu
 - Héraklés umírá působením jedu z roucha, které mu poslala na Nessovu radu Déianeira;
 - pohřební hranici zapálil Filoktétés;
 - Hérakleův vzestup na Olymp, za ženu Diovu a Héřinu dceru Hébé;
- **Interpretace mýtu a kult:** konglomerát přírodních mýtů, s historickými a alegorickými.

- obrazem nejvyšší morální síly, které triumfuje nad všemi těžkostmi a překážkami; alegorie sofistů Prodiaka z Keu – Héraklés na rozcestí;
- představitel gymnasií – v Athénách zasvěceno gymnasion Kynosargés (působil zde zakladatel kynismu Antisthenés);
- dobrodinec lidstva, který je i ve svém posmrtném životě lidem nakloněn a pomáhá jim –nazýván Sótér (Spasitel) a Alexikakos (Odvraceč pohrom);
- chrámy a svátky po celém Řecku;
- v umění ideál tělesné síly;
- **Recepce mýtu o Hérakleovi**
 - stálým prvkem v Homérově ztvárnění Héraklea: síla a lukostřelecké umění;
 - Hésiodova *Theogonie*: Héraklés jako bojovník proti monstrům a osvoboditel Prométhea;
 - choričtí básníci (Pindaros a Bakchylidés), autoři epiníkií (básní na oslavu vítězství): H. jako zakladatel soutěží, jako mytický předek oslavovaných vládců a jejich rodů a jako měřítko výkonů a úsilí ve sportovních vítězstvích...;
 - v attických tragédiích: Aischylos; Sofoklés: *Trachiňanky*; *Filoktetés*; Eurípídés;
 - H. jako oblíbená postava satyrských her (zdrojem komična jeho hédonismus a neuměřenost v kontrastu k jeho velkým činům) a komedií;
 - filozofie a rétorika: intelektualizace fyzické síly jako síly vnitřní, duševní nebo morální: Prodikova parabola H. na křižovatce (Xen. *Mem.* 2,1,21–34);

Argonauti

- **Athamás**, syn Aiolův a král Minyů + 2. žena Ínó: Learchos a Melikertés;
- zlatý beran (Krios) – do Aie (Kolchis); Helléspontos;
- Athamás – šílenství + útěk;
- vládce **Krétheus**, syn Aisón;
- Aisón zapuzen svým nevlastním bratrem **Peliem**;
- Aisónův syn **Iásón**;
- řeka Anauros – ztráta jednoho sandálu;
- Peliás ukládá Iásónovi přivést zlaté rouno;
- loď Argó (stavitel Argos);

- účastníci výpravy (mimo jiné): Akastos, Admétos, Periklymenos, Dioskúrové, Boreovci (Kalais a Zétés), Telamón, Péleus, Meleagros, Týdeus, Ífitos, Théseus, Orfeus, Amfiaréos, Héraklés;
- cestou do Kolchidy: Lémnos, Symplégady, Trója, Mýsie, Kyzikos, věštec Fíneus;
- Aia (později známo jako Kolchis): sídlo krále Aiéta, syna boha Héliá, jeho dcera Médeia (Hekatina kněžka);
- úkoly v Kolchidě: ujařmit býky s kovovými kopyty, vydechující plameny (dar od Héfaišta) + zorat úhor a oset jej zuby Kadmova draka → boj se Zrozenci Země;
- cestou zpět – **Fásidou do východního oceánu**, poté **Rudým mořem a Libyjskou pouští nebo Dunajem a Pádem do západního oceánu** (podobná dobrodružství jako **Odysseus**) zavražděn Apsyrtos;
- v Iolku: řada zázračných omlazení (Aisona, beránka...), poté zavraždění Pelia vlastními dcerami → Akastos (Peliův syn) vyhání Iásona s Médeiou;
- události v Korintu (Eurípídova tragédie *Médeia*);
- Médeia v Athénách pod ochranou krále Aigea, syn Médos;
- Médeia se vrací do vlasti.
- **Giovanni Boccaccio** (1313–1375) – *De claris mulieribus* (1374);
- **Christine de Pizan** (1364–1430) *Le Livre de la Cité des Dames* (1405).

Spartské mýty

- Tyndareos a jeho bratr Íkarios (Sparta);
- Thestios, vládce Pleurónu: dcery Polykasté (manželka Íkariova, matka Pénélopy, pozdější manželky Odyssea) a Lédé;
- Lédé – manželka Tyndareova: děti Dioskúrové (Kastór a Polydeukés/Pollux), Klytaiméstra a Helena;
- činy Dioskúrů: osvobození unesené sestry Heleny (dobytím Afidny); účast na výpravě Argonautů a lovu na kalydónského kance; únos Leukippoven, dcer messénského krále Leukippa;
- Afareovci (Ídás a Lynkeus).